

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱԿ

ՁԵՌՆԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ	4
ԱՐԵԳԱԿՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ, ԱՍՏՂԵՐ, ԳԱԼԱԿՏԻԿԱՆԵՐ	5
1.Գաղափար տիեզերքի մասին: Աստղեր, համաստեղություններ	6
2.Արեգակ: Արեգակնային համակարգ	7
3.Լուսինը՝ որպես Երկրի արբանյակ	8
4.Գիսավորներ, ասուպներ, երկնաքարեր	9
ԵՐԿՐԻ ՁԵՎՆ ՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄԸ	10
1. Երկրի ձևը: Չափերը	11
2.Երկրի պտույտն իր առանցքի և արեգակի շուրջը, դրա նշանակությունը	12
3.Բնության ռիթմիկ երևույթներ: Բնության օրացույց	13
4.Երկրի պատկերման մոդելները. Տեղանքի հատակագիծ, քարտեզ, գլոբուս	14
ԵՐԿՐԻ ՊԻՆԴ ՇԵՐՏԸ	15
1.Քարոլորտի կազմն ու կառուցվածքը	16
2.Երկրակեղևի շարժումները, երկրաշարժեր, հրաբուխներ	17
3.Երկրի մակերևույթի հիմնական ձևերը: Հարթավայրեր, լեռներ	18
4.Երկրի մակերևույթը փոփոխող ներծին և արտածին ուժերը: Հողմնահարություն	19
5.Ընդերքի օգտագործումն ու պահպանությունը	20
ՋՈՒՐԸ ԵՐԿՐԻ ՎՐԱ	21
1.Ջուրը բնության մեջ: Ջրի շրջապտույտը և դրա նշանակությունը	22
2.Համաշխարհային օվկիանոս, ծովեր, ծոցեր, նեղուցներ: Ջրի շարժումը օվկիանոսում, օվկիանոսային հոսանքներ	23
3.Ցամաքային ջրեր՝ գետեր, լճեր, ջրամբարներ.	24
4.Ճահիճներ, սառցադաշտեր. նշանակությունը.	25
5.Ստորգետնյա ջրեր՝ աղբյուրներ, արտեզյան ջրեր	26
6.Քաղցրահամ ջրի հիմնախնդիրը	27
ԵՐԿՐԻ ՕԴԱՅԻՆ ԹԱՂԱՆԹԸ	28
1.Մթնոլորտի կազմը և կառուցվածքը	29
2.Մթնոլորտի տաքացումը և ջերմաստիճանը	30

3.Մթնոլորտային ճնշում, դրա հետևանքները-----	31
4.Քամի: Քամու տեսակները-----	32
5.Մթնոլորտային տեղումներ. առաջացումը, տեսակները-----	33
6.Եղանակ, դրա տարրերը: Եղանակի կանխատեսումը: Կլիմա-----	34
7.Օդի պահպանությունը և մարդու առողջությունը-----	35
ԿՅԱՆՔԸ ԵՐԿՐԻ ՎՐԱ-----	36
1.Կենսոլորտ, դրա բաղադրիչները-----	37
2. Օրգանիզմների փոխադարձ կապը և հարմարվածությունը շրջակա միջավայրի պայմաններին -----	38
3. Բնական զոնաներ -----	39
4. Շրջակա միջավայրի պահպանություն-----	40
5.Մարդու գործունեության ազդեցությունը կենսոլորտի վրա՝ անտառահատում-----	41
6. Հող -----	42

Զեռնարկի մասին

2023-2024 ուսումնական տարուց հանրակրթական բոլոր դպրոցներում կգործարկվեն նոր կրթական չափորոշիչները, որոնցով զգալի փոփոխություններ են կատարվել «Աշխարհագրություն» հանրակրթական առարկայի ուսումնական ծրագրերում և կառուցվածքում:

Ըստ նոր չափորոշիչների որոշ չափով արդիականացվել է ուսումնական նյութը, շեշտը դրված է սովորողների գործնական կարողությունների զարգացման վրա, փորձ է կատարվում ընդլայնել նոր տեխնոլոգիաների, ԱՏՀ համակարգերի կիրառումը ուսումնական գործընթացում և այլն:

Սակայն նորկրթական չափորոշիչներով առաջանում է աշխարհագրական համակարգային մտածողության ձևավորման խնդիր. ըստ Ն. Բարանսկու սխեմայի, ամեն մի տարածքային համալիրի աշխարհագրական բնութագրում նախատեսվում է հետևյալ փոխկապակցված բաժինները՝

1. Ներածություն
2. Բնական պայմաններ
3. Պատմաաշխարհագրական ակնարկ
4. Բնակչություն
5. Տնտեսություն
6. Ներքին տարբերություններ

Սակայն ըստ նոր չափորոշիչների **6-րդ** և **7-րդ** դասարանների դասանյութը խտացվել է, ու աշխարհագրական մտածողության տրամաբանական շղթան չի պահպանվել: Հետևաբար խնդիր է առաջանում **6-րդ** դասարանի «Բնություն» առարկայի շրջանակներում, աշխարհագրական կրթության բաղադրիչի ուսուցումը այնպես կազմակերպել, որ այն ամուր հիմք լինի սովորողների մեջ, աշխարհագրական մտածողության և մշակույթի ձևավորման համար:

Որպեսզի **6-րդ** դասարանից աշխարհագրական կրթությունն ունենա իր ճիշտ ընթացքը, Պրոֆեսոր Լ. Վալեսյանի **2000** թ-ին հրատարակված «Աշխարհագրություն» **5-րդ** դասարանի դասագրքի և նոր չափորոշիչների համադրմամբ ՇՊՀ աշխարհագրության բաժնի ուսանողների նախաձեռնությամբ և ա. գ. թ. դոցենտ Ա. Ներսիսյանի ղեկավարությամբ, ԱՌԽ առարկայի շրջանակներում, պատրաստել է թեմատիկ և օժանդակ տեսադասեր, հայերեն արհեստական ձայնի կիրառմամբ: Ինչը առաջնային խնդիր է եղել, քանի որ հայերեն լեզվով նոր և արդիական գիտական տեղեկատվության բացը ակնհայտ է:

Տեսանյութերը կբարձրացնեն ուսումնական գործընթացի արդյունավետությունը, դասերը հագեցած կլինեն նոր և հետաքրքիր նյութերով:

Տեսադասերին զուգահեռ ներկայացված են դրանց բովանդակությանը համապատասխան թեստային առաջադրանքներ, ուսումնական գործընթացի արդյունքները ստուգելու համար:

Կիրառելու համար անհրաժեշտ սկանավորել արագ արձագանքման կողը, հղումներով աշխատելու դեպքում տեսադասը կարող էք բացել համապատասխան հղման վրա կրկնակի սեղմման միջոցով կամ առկա հղումը տեղադրել **Google** որոնողական համակարգի, որոնման դաշտում և սեղմել որոնման կոճակի վրա:

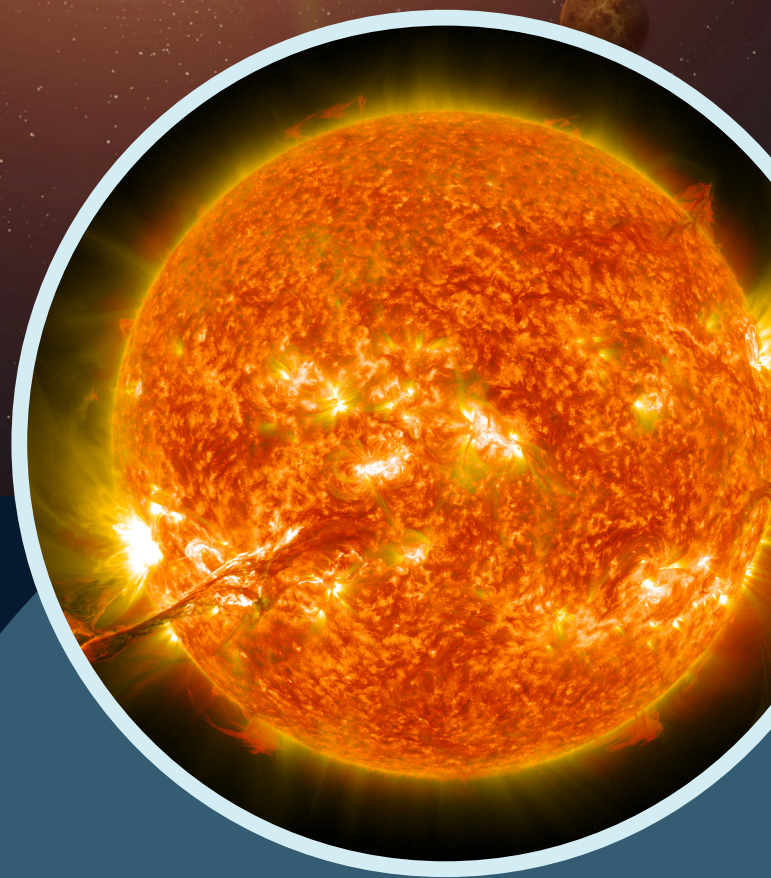
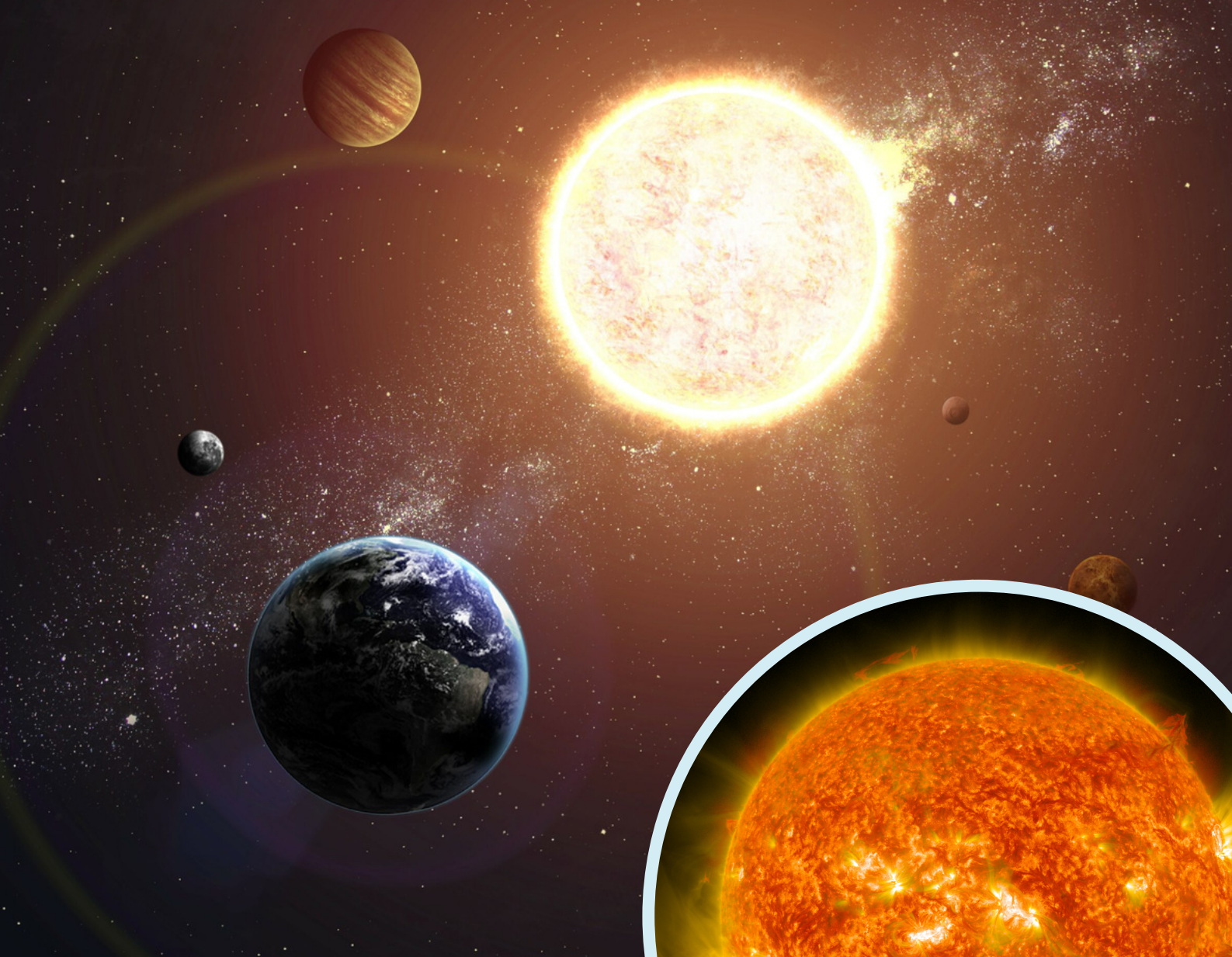
Մարտուն Գևորգյան

ԱՐԵԳԱԿՆԱՅԻՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳ: ԱՍՏՂԵՐ:
ԳԱԼԱԿՏԻԿԱՆԵՐ

Meeting Point
<https://drive.google.com/drive/folders/1paMgOJYfdjQywwk5lsHNck1NErgeo>
R19

Գաղափար տիեզերքի
մասին: Աստղեր,
համաստեղություններ

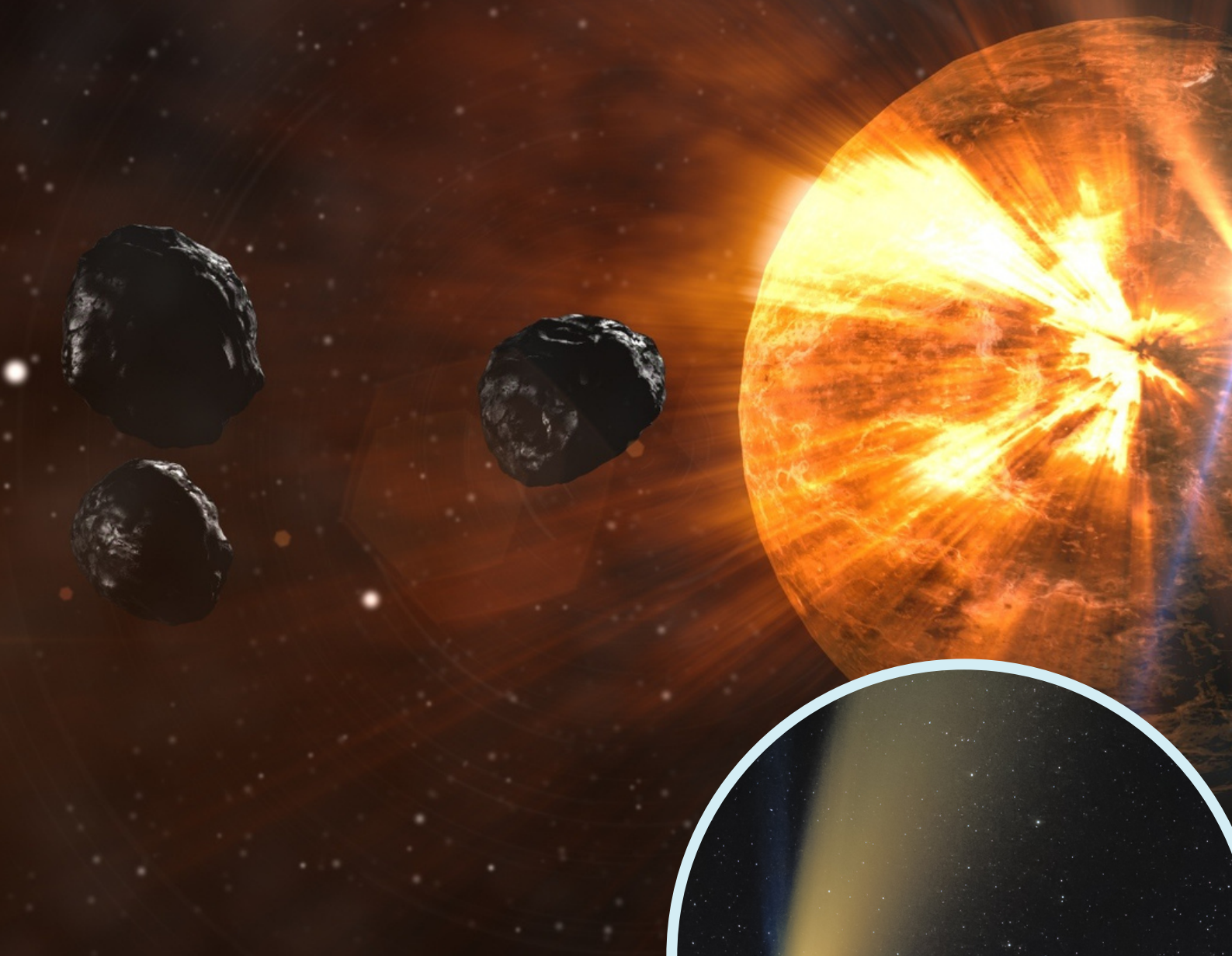
[https://drive.google.com/
drive/folders/1pfOK9md3
A8BJxp2WhCd1Idc2GIPb7
Wzm](https://drive.google.com/drive/folders/1pfOK9md3A8BJxp2WhCd1Idc2GIPb7Wzm)

Արեգակ: Արեգակնային համակարգ

https://drive.google.com/drive/folders/1pij4fG2Vm4fedj2y_3P6YbQxn-twfdzu

Լուսինը՝
որպես Երկրի
արբանյակ

<https://drive.google.com/drive/folders/1pih2oqucO66AHAj-gxKNCxqwRceMZnQg>

Գիսավորներ,
ասուլաներ, երկնաքարեր

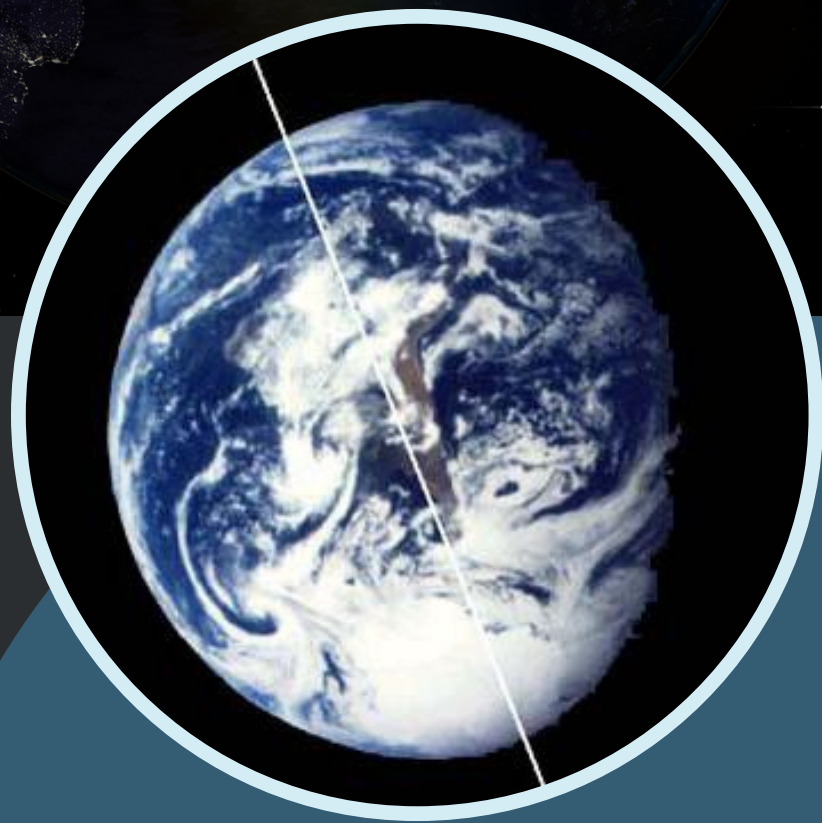
Գոհար Մարկոսյան

ԵՐԿՐԻ ԶԵՎՆ ՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

<https://drive.google.com/drive/folders/1pmzV4vkshC24SwwdHfkUH74Sjb-Xgc5b>

Երկրի ձևը:
Չափերը

<https://drive.google.com/drive/folders/1oFfLI2BxH49BxmfY5S-xPu7YxDdFyY3k>

Երկի պտույտը իր
առանցքի և
Արեգակի շուրջը, դրա
նշանակությունը

<https://drive.google.com/drive/folders/1proyVUCt8FRQEXZHbgTgl4NrKxKpZXha>

Բնության ռիթմիկ
երեույթներ:
Բնության օրացույց

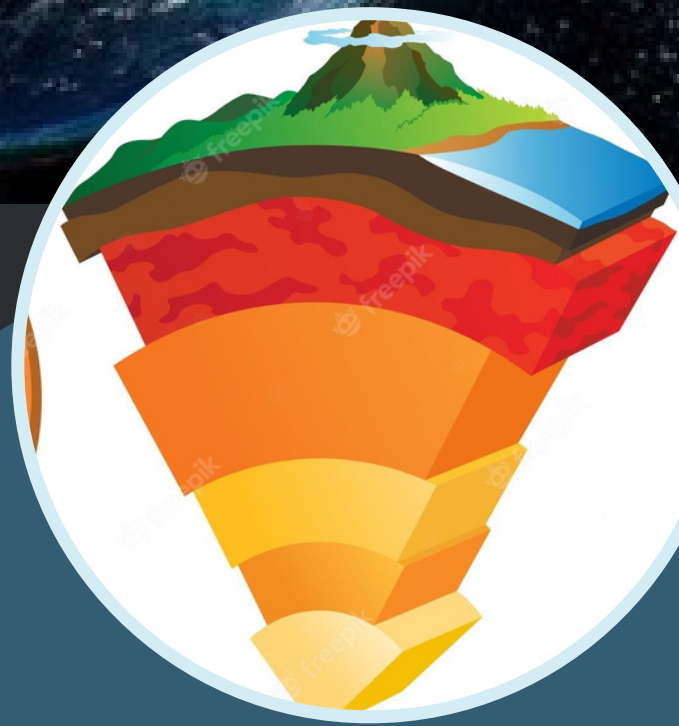
https://drive.google.com/drive/folders/1A8are_r3MmNN-M-kqAoOe0xKvrhT8cdyz

Երկրի պատկերման
մոդելները՝ տեղանքի
հատակագիծ, քարտեզ,
գլոբուս

Դիանա Մանուկյան

ԵՐԿՐԻ ՊԻՆԴ ՇԵՐՏԸ

<https://drive.google.com/drive/folders/1qqUk6EszXoladbfmGnzlAsKXV6HzK3UE>

Քարոլորտի կազմն ու կառուցվածքը

<https://drive.google.com/drive/folders/1qst4PPoX7P63vm939vIE19K3K8zJQcl4>

Երկրակեղևի
շարժումները:
Երկրաշարժեր:
Հրաբուխներ

https://drive.google.com/drive/folders/1rE_Kbl51IRcY6wYi_YJaUUcesKMsnQXEP

Երկրի մակերևույթի հիմնական ձևերը: Հարթավայրեր, լեռներ

<https://drive.google.com/drive/folders/1quLm87K0m6tT0qitzt37hyD0WRDW0c8Y>

Երկրի մակերևույթի
փոփոխող ներծին ու
արտածին ուժեր:
Հողմահարություն

https://drive.google.com/drive/folders/1qus16NYfCamBGyFI3LB_LONc_N_dkrGD8

Ընդերքի օգտագործումն ու պահպանությունը

Թամարա Հովհաննիսյան

ՋՈՒՐԸ ԵՐԿՐԻ ՎՐԱ

Price

<https://drive.google.com/drive/folders/1seKIDinVhG8uwwOhMgJeduMTJTelCrQf>

Ջուրը բնության մեջ:
Ջրի շրջապտույտը և
դրա նշանակությունը

https://drive.google.com/drive/folders/1rUR3Vy8TXxu-O_p2k2ejM5i_RVKo_lzO

Համաշխարհային օվկիանոս,
ծովեր, ծոցեր, նեղուցներ: Զրի
շարժումը օվկիանոսում,
օվկիանոսային հոսանքներ

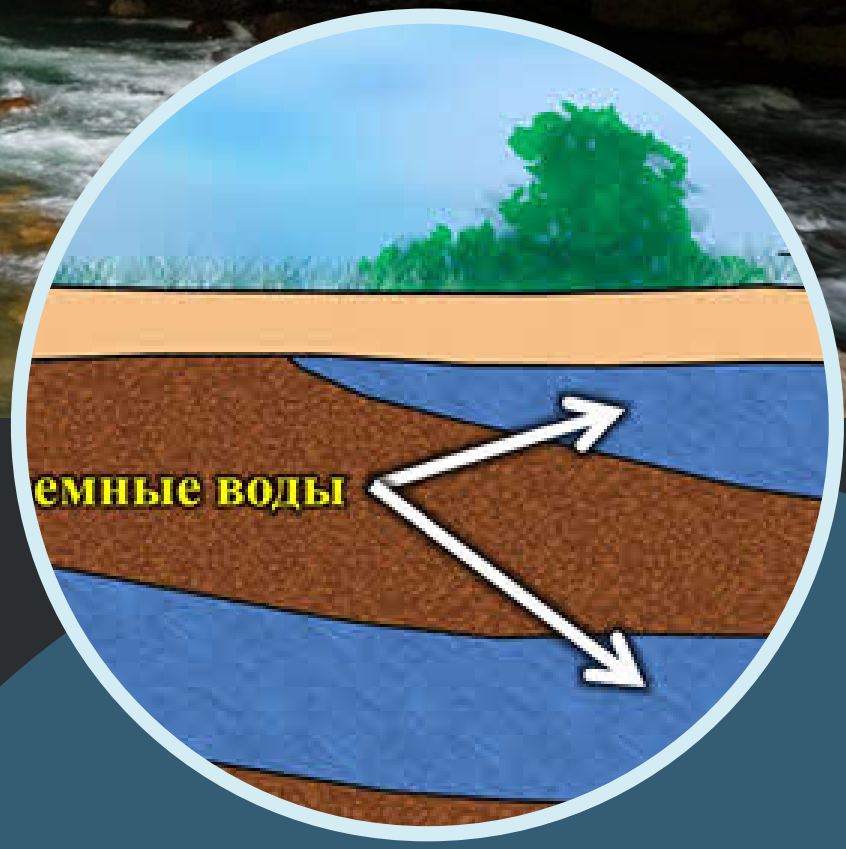
<https://drive.google.com/drive/folders/1s8SmV-MMg-k80Dcc2XndlcoumIjixNSv>

Ցամաքային ջրեր՝
գետեր, լճեր,
ջրամբարներ.

<https://drive.google.com/drive/folders/1sqOSzfgxRb1n68mXEDyVEmcS0djlzG09>

Ճահիճներ:
Սառցադաշտեր.
նշանակուլթյուլնը

<https://drive.google.com/drive/folders/1sy9010wqr3vvzrqkID94fwAGLmrbyrDg>

Ստորգետնյա ջրեր՝
աղբյուրներ,
արտեզյան ջրեր

<https://drive.google.com/drive/folders/1t-OnwsGZCDqX6aDVGR6Co9F4XGf7tzU5>

Քաղցրահամ ջրի
հիմնախնդիրը

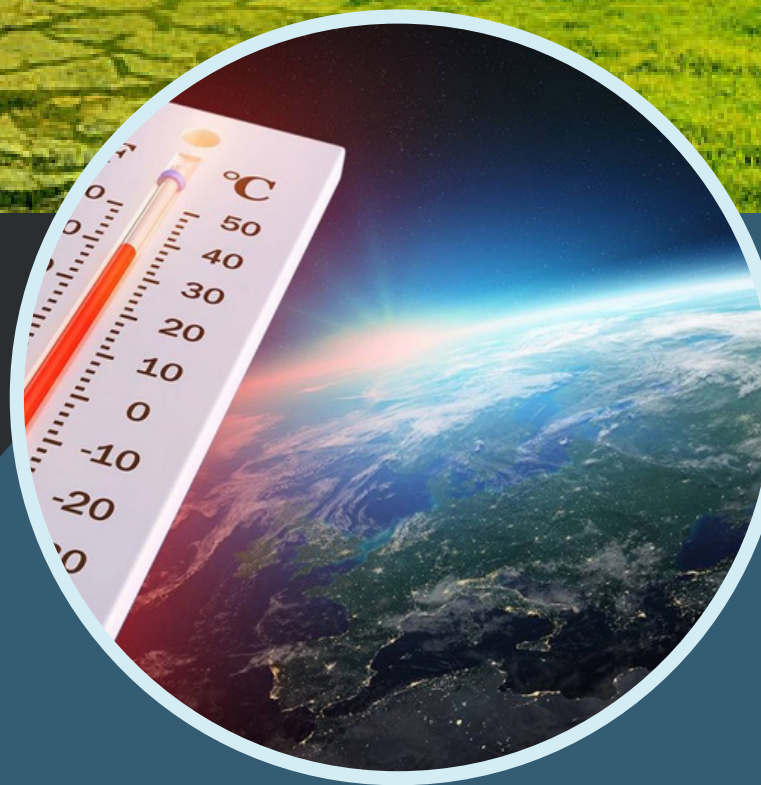
ՍԱԹԵՆ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ

ԵՐԿՐԻ ՕԴԱՅԻՆ ԹԱՂԱՆԹԸ

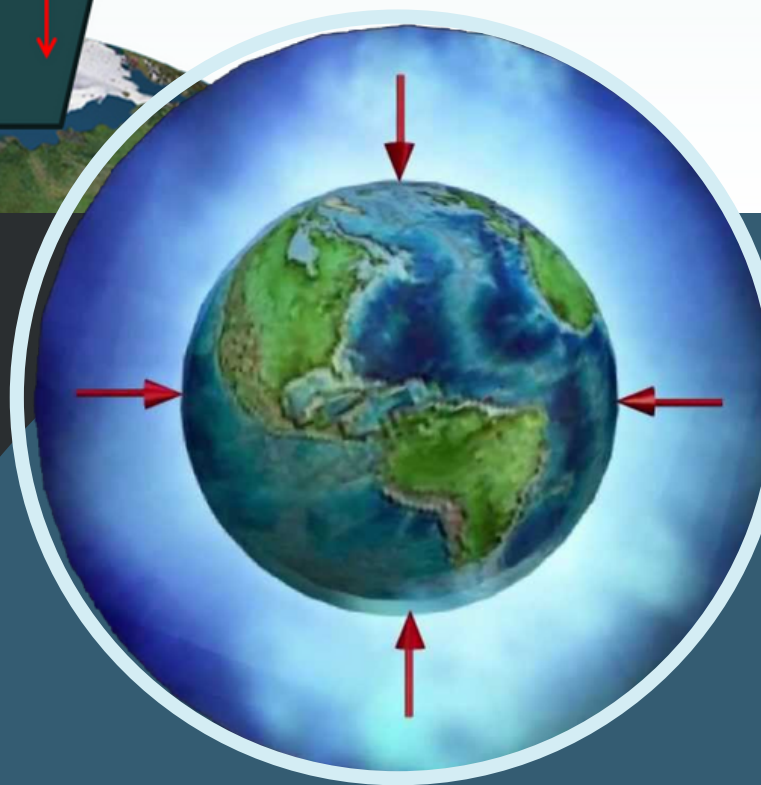
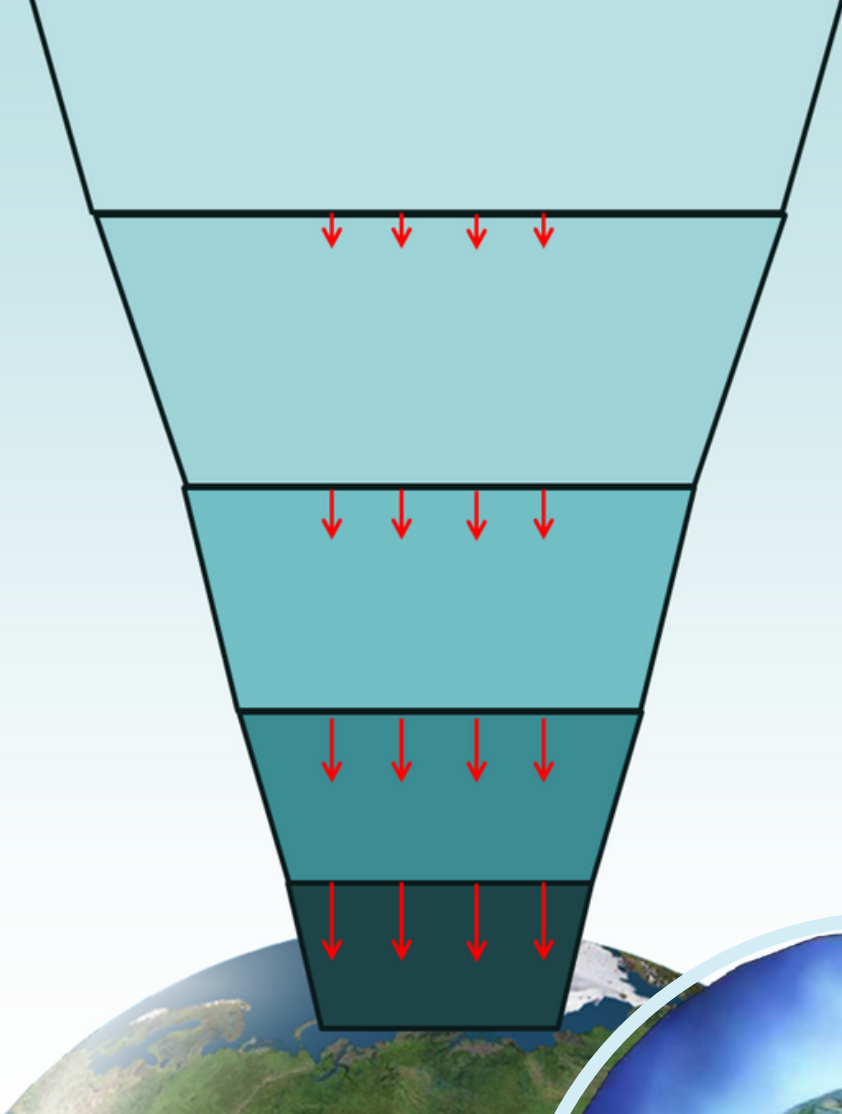
https://drive.google.com/drive/folders/1v7yvBT_j8FJD6H-tjGlsf9r29yhT32AA

Մթնոլորտի կազմը և կառուցվածքը

https://drive.google.com/drive/folders/1vBxGr_kF8YI1KXLwKML8fBgxmeqRNDf7

Մթնոլորտի
տաքացումը և
ջերմաստիճանը

https://drive.google.com/drive/folders/1vBxGr_kF8YI1KXLwKML8fBgxmeqRNDf7

Մթնոլորտային
ճնշում: Դրա
հետևանքները

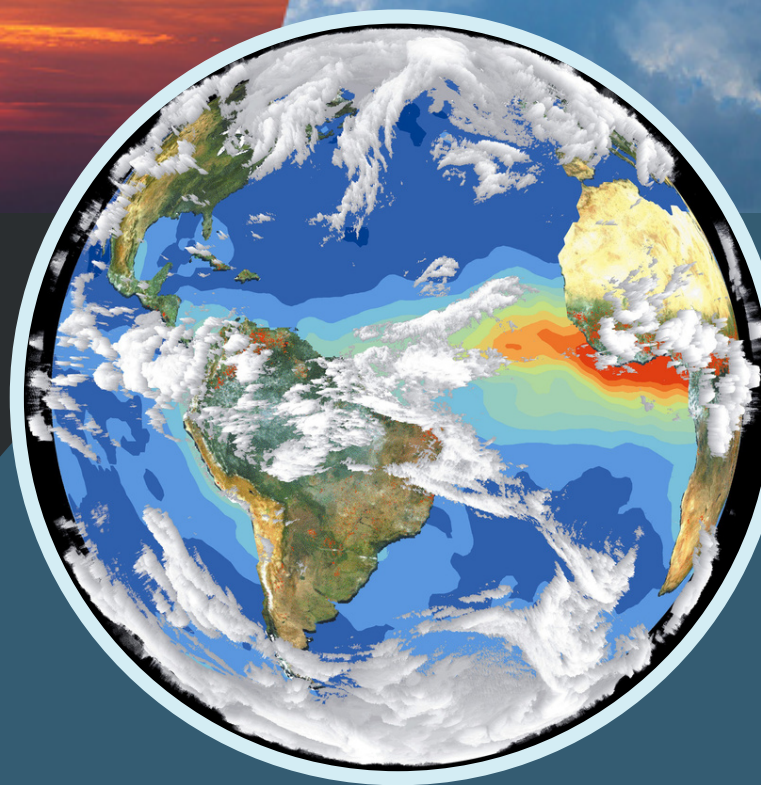
<https://drive.google.com/drive/folders/1vMgVeAwkqp3WiP4rQtA2f5v6gc4m4qGT>

Քամի: Քամու
տեսակները

https://drive.google.com/drive/folders/1vNUmfadp2_6Dy1VJCyHgPwLRItWd_A_s

Մթնոլորտային
տեղումներ.
առաջացումը,
տեսակները

<https://drive.google.com/drive/folders/1vfbdNRZslyjVyDWcOscfyHGFgRkahtCL>

Եղանակ, դրա
տարրերը: Եղանակի
կանխատեսումը:
Կլիմա

https://drive.google.com/drive/folders/1vjhiHuQ9buEqS4c59a001uYdc30iOq0_

**Օդի
պահպանությունը և
մարդու
առողջությունը**

ԼԻԱՆԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԿՅԱՆՔԸ ԵՐԿՐԻ ԿՐԱ

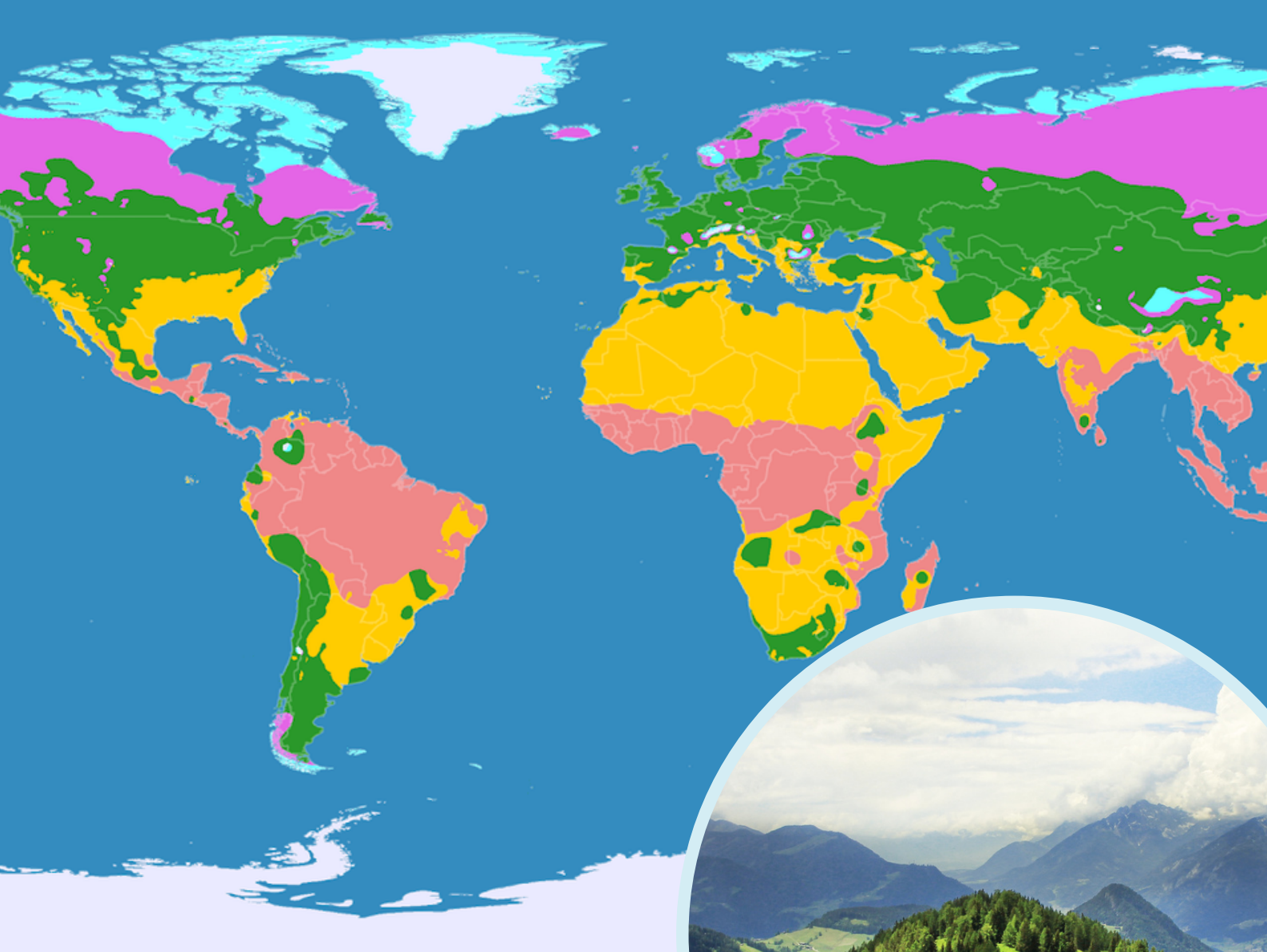
<https://drive.google.com/drive/folders/1t4vUPvWhfHww6rAn-3jAdC4V8lr-TyEd>

Կենսոլորտ: Դրա բաղադրիչները

https://drive.google.com/drive/folders/1tM91AB_th55CPay84FeDIIVNB5S7k7ng

Օրգանիզմների
փոխադարձ կապը և
հարմարվածությունը
շրջակա միջավայրի
պայմաններին

<https://drive.google.com/drive/folders/1u0TVsMH-x2-v-QGrYZ4KOsZ474dN3AmT>

Բնական զոնաներ

https://drive.google.com/drive/folders/1u0F-5kAOnZPjtR29_ckOXv33NalxuuWS

Շրջակա միջավայրի պահպանություն

https://drive.google.com/file/d/1LVAybRU9FtYdHeAuKf5c_hhgT9uvtzmEJ/view?usp=drivesdk

Մարդու գործունեության
ազդեցությունը
կենսոլորտի վրա՝
անտառահատում

https://drive.google.com/drive/folders/1tkgrpqk_k0THJx9G6fHQEf2mfl_Qd_xs5u

Σηη

